

❖ عنوان پژوهشی:		
طراحی شاخص عدالت سلامت شغلی برای پایش تفاوت‌های استانی، صنعتی و گروه‌های شغلی در احراز مشاغل سخت و زیان‌آور		
❖ نوع پژوهشی:		
کاربردی ✓	بنیادی □	توسعه‌ای □
❖ نوع خروجی حاصل از انجام پژوهشی:		
طرح پژوهشی □	گزارش کارشناسی ✓	سند سیاست‌گذاری □

لازم به ذکر است در چارچوب پژوهشی موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی، منظور از طرح پژوهشی، سند سیاست‌گذاری و گزارش کارشناسی به شرح ذیل است:

«طرح پژوهشی»

طرح پژوهشی یکی از انواع قالب‌های تولید علمی محسوب می‌شود که منطبق با اصول علمی روش تحقیق انجام می‌شود.

«سند سیاست‌گذاری»

«سند سیاست‌گذاری»، گزارشی کوتاه، بی‌طرفانه و موجز در پاسخ به یک سؤال مشخص یا راجع به یک مسئله خاص است که استاندارد صلاحیت برای تهیه سند سیاست‌گذاری، افراد خبره هستند. این گزارش شامل سه بخش زیر می‌شود: بخش اول که به آن «خلاصه مدیریتی» خواهیم گفت، بر روی جلد گزارش، ضمن بیان مشکل در یک یا دو سطر، به ارائه راهکارهای اجرایی منطقی برای آن در حداکثر نصف صفحه می‌پردازد. بخش دوم که گزارش اصلی را تشکیل می‌دهد و در 3 تا 5 صفحه مطابق چارچوب تعیین شده تهیه می‌شود، «پیشنهادهای سیاست‌گذاری» نامیده می‌شود. بخش سوم که به تحلیل دقیق موضوع و ارائه اسناد پشتیبان آن می‌پردازد، «یادداشت سیاست‌گذاری» نام دارد. هر یک از این سه بخش برای اهداف خاص و مخاطبان ویژه خود تهیه می‌شوند.

«گزارش کارشناسی»

شامل ارائه یک گزارش کامل در خصوص یک موضوع خاص موردنظر است که به یک فرد مجری با سطح صلاحیت حداقل «محقق» واگذار می‌شود تا حداکثر طی 3 ماه، گزارش مورد نظر را منطبق با فرمت ارائه‌شده تهیه و ارائه نماید.

«تعریف سطح خرد/متوسط/کلان»

طرح خرد- طرحی است که از حیث مبلغ سه برابر حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح متوسط- طرحی است که از حیث مبلغ از معاملات خرد فراتر بوده و حداکثر ده برابر سقف حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح کلان- طرحی است که از حیث مبلغ از سقف معاملات متوسط فراتر باشد.

❖ توصیف و بیان مسئله:

مشاغل سخت و زیان‌آور به دلیل مواجهه شاغلان با عوامل زیان‌آور محیط کار، آثار مستقیمی بر سلامت، توان کاری و حقوق بیمه‌ای آنان دارند. از این‌رو، نحوه شناسایی و احراز این مشاغل باید بر پایه معیارهای روشن، یکسان و منصفانه انجام شود. باین‌حال، شواهد اجرایی نشان می‌دهد که ممکن است در تعداد درخواست‌ها، نرخ تأیید، مدت رسیدگی و نتایج بررسی پرونده‌ها میان استان‌ها، صنایع و گروه‌های شغلی تفاوت‌هایی وجود داشته باشد.

بخشی از این تفاوت‌ها می‌تواند ناشی از تفاوت واقعی در نوع فعالیت، شدت مواجهه با عوامل زیان‌آور، شرایط محیط کار و ترکیب مشاغل هر منطقه یا صنعت باشد؛ اما بخشی دیگر ممکن است از تفاوت در رویه‌های اجرایی، نحوه تفسیر مقررات، کیفیت مستندات و عملکرد مراجع رسیدگی ناشی شود. در حال حاضر ابزار مشخص و استاندارد برای تفکیک این دو نوع تفاوت و سنجش میزان عدالت در فرایند احراز مشاغل سخت و زیان‌آور وجود ندارد.

بر این اساس، طراحی یک شاخص عدالت شغلی ضروری است تا بتوان با استفاده از داده‌های موجود، تفاوت‌های استانی، صنعتی و گروه‌های شغلی را به‌صورت منظم پایش کرد. این شاخص می‌تواند زمینه شناسایی تفاوت‌های غیرموجه، ارتقای وحدت رویه، اصلاح فرایندهای اجرایی و اتخاذ تصمیم‌های مبتنی بر شواهد در سازمان تأمین اجتماعی را فراهم سازد.

۱ اهداف مورد نظر برای تحقیق:

۱ هدف اصلی

طراحی و اعتبارسنجی شاخص عدالت شغلی برای سنجش و پایش تفاوت‌های استانی، صنعتی و شغلی در فرایند و نتایج احراز مشاغل سخت و زیان‌آور.

۱ اهداف فرعی

1. تبیین مفهوم عدالت شغلی در ارتباط با مشاغل سخت و زیان‌آور.
2. شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر عدالت در فرایند احراز.
3. تعیین شاخص‌های مرتبط با مواجهه شغلی، فرایند بررسی و نتایج احراز.
4. شناسایی منابع داده موجود و ارزیابی کیفیت و قابلیت استفاده از آن‌ها.
5. طراحی روش محاسبه و وزن‌دهی شاخص ترکیبی.
6. امکان‌سنجی مقایسه شاخص در سطح استان، صنعت و گروه شغلی.
7. آزمون شاخص با استفاده از داده‌های منتخب سازمان.
8. طراحی الگوی گزارش‌دهی و داشبورد پایش شاخص.
9. ارائه پیشنهادها برای اجرای استقرار و به‌روزرسانی دوره‌ای شاخص.

❖ زمینه‌های استفاده و کاربرد نتایج تحقیق (کاربرد است آن در سازمان تأمین اجتماعی یا حوزه

رفاه و تأمین اجتماعی):

نتایج گزارش می‌تواند برای پایش عملکرد استان‌ها و کمیته‌های مرتبط، شناسایی صنایع و گروه‌های شغلی دارای احتمال

نابرابری، اولویت‌بندی بازرسی‌های کار و بهداشت حرفه‌ای، اصلاح دستورالعمل‌های اجرایی، استانداردسازی رویه‌های احراز و پشتیبانی از تصمیم‌گیری معاونت‌های بیمه‌ای و درمانی سازمان استفاده شود. این شاخص همچنین می‌تواند مبنایی برای گزارش‌های دوره‌ای عدالت سلامت شغلی در سازمان باشد.

❖ محدوده مکانی و محدوده زمانی

محدوده مکانی:

کلیه استان‌های کشور با امکان اجرای آزمایشی شاخص در چند استان، صنعت یا گروه شغلی منتخب.

محدوده زمانی:

استفاده از داده‌های موجود در یک دوره حداقل سه تا پنج ساله، متناسب با دسترسی و کیفیت داده‌ها.

❖ شرح خدمات مورد انتظار:

- مرور مبانی نظری و تجارب مرتبط با عدالت سلامت شغلی،
- بررسی قوانین و فرایندهای احراز مشاغل سخت و زیان‌آور،
- شناسایی و ارزیابی منابع داده،
- تعیین ابعاد و مؤلفه‌های شاخص،
- طراحی روش محاسبه و وزن‌دهی،
- اعتبارسنجی شاخص با نظر خبرگان،
- اجرای آزمایشی در نمونه‌های منتخب،
- تحلیل تفاوت‌های استانی، صنعتی و شغلی،
- ارائه الگوی اجرایی برای پایش دوره‌ای شاخص در سازمان تأمین اجتماعی.

❖ خروجی‌های مورد انتظار:

1. گزارش تحلیل مفهومی و وضع موجود.
2. شناسنامه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پایه.
3. فرمول و روش محاسبه شاخص ترکیبی عدالت سلامت شغلی.
4. دستورالعمل جمع‌آوری، پاک‌سازی و استانداردسازی داده‌ها.
5. نتایج اجرای آزمایشی شاخص در نمونه‌های منتخب.
6. الگوی مقایسه استان‌ها، صنایع و گروه‌های شغلی.
7. پیشنهاد اولیه داشبورد یا کاربرگ پایش.
8. راهنمای تفسیر شاخص و تعیین حدود هشدار.
9. نقشه راه استقرار و به‌روزرسانی دوره‌ای شاخص.
10. گزارش نهایی کارشناسی و خلاصه مدیریتی.

❖ محدودیت ها و موانع احتمالی پیش رو:

مهم ترین محدودیت های احتمالی شامل پراکندگی اطلاعات میان دستگاه های مختلف، تفاوت کیفیت ثبت داده ها در استان ها، نبود شنا سه مشترک میان پایگاه ها، نقص اطلاعات مواجهات شغلی، تفاوت طبقه بندی مشاغل و صنایع، دشواری تفکیک تفاوت واقعی مخاطرات از تفاوت عملکرد اجرایی و محدودیت دسترسی به داده های پرونده های احراز است.

❖ مدت زمان حدودی اجرای پروژه (ماه):

سه ماه

❖ سطح مورد نظر برای اجرای طرح:

خرد ✓ متوسط □ کلان □

❖ ملاحظات اجرایی پیشنهادی:

پیش از آغاز پروژه باید نمایندگان معاونت های بیمه ای و درمانی، اداره کل نام نویسی و حساب های انفرادی، حوزه فناوری اطلاعات و واحدهای مرتبط با مشاغل سخت و زیان آور برای همکاری مشخص شوند. همچنین لازم است داده های مورد نیاز، سطح دسترسی مجری و نمونه های اجرای آزمایشی در جلسه آغازین تعیین شود و شاخص نهایی پیش از استقرار در یک نشست تخصصی با حضور کارشناسان سازمان، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و متخصصان بهداشت حرفه ای اعتبارسنجی شود.